

naar deze vestiging mogelijk is, zodat we kunnen uitzoeken waarom uitgerekend dit platform door de drieteenmeeuwen werd verkozen. Het nabijgelegen Friese Front en de nabijheid van het relatief heldere water van de centrale Noordzee zouden wel eens de belangrijkste factoren kunnen zijn.

In het wild hebben drieteenmeeuwen nooit eerder in Nederland gebroed. In gevangenschap, in de zoutwater-vogelkooien op het NIOZ op Texel hebben in 1975 twee paren elk twee eieren gelegd (Swennen 1977). De vogels zelf waren een paar jaar eerder als kuiken uit Schotland gehaald en in de kooien opgegroeid. Slechts één legsel kwam uit, maar deze vogels groeiden goed op. De kuikens zijn later in de zomer van 1975 vrijgelaten.

Voor zover bekend hebben drieteenmeeuwen nog niet eerder op platforms in de Noordzee gebroed. Sinds 1998 worden echter succesvolle vestigingen gemeld van het Morecambe gasveld in de Ierse Zee (53°00'N, 03°34'W). In 1999 vlogen van drie platforms in dit veld in totaal 11 jongen uit, terwijl er daarnaast nog enkele nesten met eieren voortijdig verlaten werden (Anon. 1999, Thorpe 2001). Het zou interessant zijn om uit te zoeken waarom het broeden van drieteenmeeuwen op platforms zo'n zeldzaam verschijnsel is nu blijkt dat het toch goed mogelijk is, vooral omdat deze vestigingen plaatsvinden in een periode waarin Drieteenmeeuwen met voedselproblemen en teruglopende populaties te kampen hebben na decennia van groei en bloei (Upton *et al.* 2000).

Met dank aan de oplettendheid van Simon Plat en Bob Loos voor het doorsturen van een bericht dat eerder door Jan de Jong in de Leeuwarder Courant werd gepubliceerd. Dank ook aan Mardik Leopold voor verbeteringen van een eerste versie van dit bericht en aan Ynze van der Molen voor aanvullend fotomateriaal.

Foto's: Drieteenmeeuw *Rissa tridactyla* – eerste broedgeval in Nederland, zomer 2000. Wintershall LP8, onbemand *offshore* platform.

De foto's zijn in kleur te zien op: <http://home.planet.nl/~camphuys/Rissa.html>.

First breeding of Black-legged Kittiwake Rissa tridactyla in the Netherlands, summer 2000, at Wintershall LP8 satellite platform.

see also: <http://home.planet.nl/~camphuys/Rissa.html>.

Literatuur

Anonymous 1999. Kittiwake success.....again. North Sea Bird Club Bull. 88: 5.

Swennen C. 1977. Laboratory research on seabirds. NIOZ-Report, Netherlands Institute for Sea Research, Texel, The Netherlands.

Thorpe A.W. (ed.) 2001. The North Sea Bird Club seventeenth Annual Report. North Sea Bird Club, Aberdeen.

Upton A.J., Pickerell G. & Heubeck M. 2000. Seabird numbers and breeding success in Britain and Ireland, 1999. UK Nature Conservation No. 24, Joint Nature Conservation Committee, Peterborough.

Black-legged Kittiwake Rissa tridactyla new breeding species in The Netherlands

In 2000 and 2001 Black-legged Kittiwakes have bred successfully at the unmanned production platform L8P at 53°38.5'N, 04°34'E in the Dutch sector of the North Sea. One chick was reared in 2000, despite frequent visits of maintenance personnel and despite the presence of a massive flock of roosting large gulls. Successful breeding was also reported in 2001, although further details are not available. Pictures suggest that at least 3 breeding attempts took place in 2000. The platform is located in the Frisian Front area, an enriched zone separating relatively turbid Southern Bight water from clear central North Sea water. It is suggested that the feeding conditions may be unique and therefore promoted the breeding attempts.

Kees Camphuysen¹ & Fedde de Vreeze²

¹Nederlands Instituut voor Onderzoek der Zee, Postbus 59, 1790 AB Den Burg, Texel, camphuys@nioz.nl;

²Snoekebléd 3, 8723 HE Koudum.

Nieuwe ruiplaats van bergeenden in de Waddenzee

De bergeend vertoont na de broedtijd een spectaculaire trek langs de Nederlandse kust (Platteeuw 1980). Van juni tot augustus is het Große Knechtsand en het wad bij Trischen in de Duitse Waddenzee vanouds het gebied waar de grote meerderheid van alle West-Europese bergeenden naar toe trekt om de slagpenrui door te maken. In totaal ruien hier ongeveer 200.000 bergeenden (Nehls *et al.* 1992). Elders in West-Europa is een aantal gebieden waar kleinere aantallen bergeenden ruien. In de Waddenzee gebeurde dit in de jaren '60 bij Vlieland ('honderden'), in de jaren '80 in het Lauwersmeer (circa 500) en in de jaren 1986 tot heden bij Wieringen in de westelijke Waddenzee (Mulder 1995, Mulder & Swennen 1992, Swennen & Mulder 1995). De ruiplaats bij Wieringen heeft zich inmiddels tot de belangrijkste in Nederland ontwikkeld. Een concentratie ruiers werd al sinds 1986 vermoed, maar tellingen zijn er pas vanaf 1988. Na een snelle toename tot 9700 ruiers in 1991 trad een daling op tot 2200-4150 tussen 1993-97; daarna nam dit weer toe tot 5500-6400 ruiers tussen 1998-2000

(gegevens Jan van Dijk, schipper LNV-schip 'Phoca'). Op 24 augustus 2001 werden hier 4300 ruiers geteld, een relatief laag aantal dus. Met een aantal van een paar duizend ruiers heeft de westelijke Waddenzee, na de Duitse, zich ontwikkeld tot het belangrijkste ruigebied voor de soort langs de oostelijke Noordzee (Leopold & Dankers 1997).

Er is nu een tweede grote ruiplaats ontdekt op het Nederlandse wad, en wel in het vaarwater van de Zwarte Haan ten zuiden van Ameland. Hier werd, in de omgeving van boei VH32, op 17 juli 2001 mosselbroed geïnventariseerd met het LNV-surveillanceschip 'Krukel'. Ten noorden van dit vaarwater werd inderdaad een groot veld 'mosselzaad' gezien. De zuidkant van de geul vroeg om meer aandacht: hier dobberden circa 900 bergeenden in een dichte groep. Aan het gedrag en de tijd van het jaar was duidelijk dat het om 'vleugellamme' ruiers ging; de inventarisatie werd afgebroken om de vogels niet verder te verontrusten. Op 28 juli werd een tweede inventarisatie gedaan en nu werden op ongeveer dezelfde plek 4500-5500 ruiende bergeenden aangetroffen. In het vaargebied van de 'Krukel', dat zich uitstrekt van Terschelling tot Schiermonnikoog, zijn dergelijke aantallen nooit eerder aangetroffen (althans niet sinds 1982). Wel werden de laatste jaren groepjes van een paar honderd ruiers opgemerkt in het Dantziggat, onder de Friese kust, en in de Oost Meep, onder Terschelling, maar nooit een groep van duizenden. Nadat de aantallen eenden waren geschat werd het mosselzaadveld ingemeten. Het veld had een omvang van enkele tientallen hectaren en de mosseltjes waren tot circa 5 mm groot. Aan één van de twee voorwaarden voor een ruigebied voor bergeenden was hiermee voldaan: er ligt voldoende geschikt voedsel. De tweede voorwaarde is rust. Hier schort het nogal eens aan. In de Waddenzee mag buiten de veerbootroutes niet harder worden gevaren dan 20 km per uur, maar in het toeristenseizoen is het druk en wordt soms veel sneller gevaren, tot wel 50 km per uur of meer. De snelheidsbeperking is echter niet voor niets ingesteld. De 'Krukel' surveilleert en zal, ook met behulp van haar arpa-radar, toezicht houden op snelvaarders, onder andere met het doel de ruiende bergeenden hun noodzakelijke rust te gunnen.

Literatuur

- Leopold M.F. & Dankers N.M.J.A. (eds) 1997. Natuur in de zoute wateren. Achtergronddocument bij de Natuurverkenning 97. Informatie- en Kennis Centrum Natuurbeheer, Wageningen.
- Mulder T. & Swennen C. 1992. Ruiende Bergeenden *Tadorna tadorna* in de Nederlandse Waddenzee. Sula 6: 57-58.
- Mulder T. 1995. De geschiedenis van de Noord-Hollandse schorren, in het bijzonder van het Normerven op Wieringen. Graspieper 15: 124-134.
- Nehls G., Kempf N. & Thiel M. 1992. Bestand und Verteilung mausernder Brandenten (*Tadorna tadorna*) im deutschen Wattenmeer. Vogelwarte 36: 221-232.
- Platteeuw M. 1980. De ruitrek van de Bergeend *Tadorna tadorna* langs de Nederlandse Noordzeekust. Limosa 53: 121-128.
- Swennen C. & Mulder T. 1995. Ruiende Bergeenden *Tadorna tadorna* in de Nederlandse Waddenzee. Limosa 68: 15-20.

Jan Smit, schipper ms Krukel

